

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д.н. Мариела Деливерска

Висше училище по застраховане и финанси

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „Доктора на науките“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Йоланта Пуач-Олшевска

Тема: „Финансова безопасност в Република Полша (2015-2022)“

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Основание за изготвяне на настоящата рецензия е Заповед № 107 от 01.03.2023 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси за провеждане на процедура по защита на дисертационен труд на тема „Финансова безопасност в Република Полша (2015-2022)“ за присъждане на научна степен „доктор на науките“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.8. Икономика.

Конкурсната процедура се развива в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и в съответствие с изискванията на вътрешната уредба на Висшето училище по застраховане и финанси.

В рамките на конкурсната процедура, към дисертационния труд на тема „Финансова безопасност в Република Полша (2015-2022)“, авторът д-р Йоланта Олшевска представя документация съдържаща автобиография, автореферат към дисертационния труд, списък на научни трудове и резюме на научни публикации, научни статии, авторска справка за приносите в дисертационния труд, копие на диплома за ОНС „доктор“, справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на НС „доктор на науките“.

- **КРАТКА БИОГРАФИЧНА ИНФОРМАЦИЯ И ДАННИ ЗА КАНДИДАТА**

Представеният за рецензиране дисертационен труд е разработен от д-р Йоланта Пуач-Олшевска. От представената в рамките на конкурсната процедура биографична данни е видно, че кандидатката притежава образователна степен „магистър“ по политология. През 2010 г. придобива образователна и научна степен „доктор“ по политология.

Във връзка с разработването на дисертационния труд и с оглед осигуряване на публичност на получените в рамките на дисертационната разработка резултати и приноси, дисертанта е представила и публикувала общо 24 научни статии както на полски език, така и на английски език.

Впечатление прави, че значителната по обем реализирана публикационна дейност, като част от представените научни публикации във връзка с дисертационния труд, са самостоятелни разработки на автора, а други са публикувани в съавторство.

Статиите обхващат теми насочени към Образователна безопасност в Полша - правни аспекти; Сигурност на гражданите по отношение на защитата на личните данни; Мироопазващи мисии с участието на полски войници и др.

В периода 2018-2020 г. д-р Йоланта Олшевска разработва и публикува три монографични труда посветени на следните теми: Икономическа сигурност в Полша (2020); Сигурност на една съвременна държава на примера на Полша. Очертание на проблема (2018); Правни условия на съвременната сигурност. Избрани проблеми (2018).

По отношение на темата за „Правните условия на съвременната сигурност“, авторът изследва и анализира начина на функциониране на системата за вътрешна сигурност, в контекста на осигуряване на гражданите на определено ниво на сигурност и обществен ред, въз основа на принципите заложи в Конституцията на Република Полша.

Дисертантът в своите съвременни научни разработки (публикувани през 2022 г.) изследва, анализира и представя иновативни теми свързани с въздействието на пандемията от Covid-19 върху запасите на Wig-Energy борсов индекс.

В рамките на представения за рецензиране дисертационен труд, авторът изследва темата за „Финансова безопасност в Република Полша“, като фокуса на проучване е ограничен във времевия диапазон 2015-2022 г.

Анализът на въпросите за сигурността е изследван в контекста на формулирана от автора цел на дисертационния труд, а именно: Да се изследват и представят механизмите за осигуряване на финансовата сигурност и стабилност, като се представят и желаните посоки на развитие на финансовата система, както и формиране на бъдещи явления в контекста на фискалната, паричната и надзорната политика на Република Полша.

Авторът приема тезата, че когато се разглежда устойчивостта на фискалната система, трябва да се вземе предвид развитието на финансовата система, решенията на отговорните за провеждането на парична и фискална политика, както и ролята и мястото на застрахователните институции по отношение на тяхното въздействие върху баланса в икономиката.

Дисертационният труд е разработен в съответствие с нормативно установените изисквания.

• АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТИКАТА И ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ НА ПОСТАВЕНИТЕ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

Авторът определя сигурността като ключова потребност на всеки индивид, като едновременно с това анализира и фундаменталната потребност на нациите и на международните структури, отчитайки обстоятелството, че липсата на сигурност създава неувереност, като води до чувство на заплахата и тревожност.

Общата социална концепция за сигурност се отнася до защитата на такива ценности като: сигурност, съществуване, свобода, стабилност, идентичност (индивидуалност) или гаранция за просперитет.

Изследвайки понятието за сигурност, автора представя в тесен смисъл възприемането на понятието, като способност за преодоляване на бедствия и устояване на заплахи, докато в по-широк смисъл сигурността се изразява в способността за оцеляване и развитие.

Видът сигурност, който се разглежда, изследва и представя в дисертационния труд е финансовата сигурност и безопасност на Република Полша в национален аспект и в международен контекст.

Авторът аргументира становището, че заплахата за финансовата сигурност на страната е свързана с грешна финансова и икономическа политика. Правилното провеждане на финансова политика според автора, би позволила на страната да получава надеждни финансови потоци, отчитайки обстоятелството, че финансовата сигурност на страната зависи от ефективността и точността на дейностите, извършвани от държавните финансови институции, сред които ключово значение имат Народната банка на Полша, Министъра на финансите, Банковия Гаранционен фонд, Управлението за финансов надзор на Полша и Комитета за финансова стабилност.

Формулираната в рамките на дисертационния труд основна цел е свързана с изследване и анализиране на нивото на финансова сигурност в Република Полша на фона на динамичните икономически промени в страната в периода 2015-2022 г.

Постигането на така формулираната цел е обвързано с реализирането на конкретни задачи, сред които:

- представяне на дискурс за финансова сигурност, желани посоки за развитие и формиране на бъдещи явления в контекста на фискалната, паричната и надзорната политика;
- представяне на същността на финансовата сигурност и нейното ниво в Полша въз основа на различни променливи;
- анализ на влиянието на пандемията върху финансовия риск и действия за ограничаване на системните рискове във финансите на страната;
- характеристики на системата за финансова сигурност и надзор на финансовите инструменти в Полша;
- представяне на дейността на държавните институции в областта на сигурността на финансовия сектор;
- анализ на финансите на Полша след присъединяването ѝ към Европейския съюз и позицията на страната на фона на другите страни от ЕС по избрани показатели.

От съществена важност е да се отчете обстоятелството, че не може да съществува устойчиво развитие без мир и сигурност, както и без развитие и изкореняване на бедността не може да съществува траен мир. Заплахите за общественото здраве, по-конкретно пандемииите, поставят допълнителни пречки пред развитието и гарантирането на финансова стабилност и сигурност.

Финансовата стабилност на всяка държава е в основата и на националната сигурност. Икономическата и финансова сигурност е в тясна връзка с понятията икономическа независимост, стабилност и устойчивост и способност за саморазвитие и прогрес на стопанската система.

Икономическата и в частност финансовата сигурност, в най-общ план, може да се разглежда като състояние на националното стопанство, при което са защитени и гарантирани икономическите основи на развитието.

От важно значение е да бъде отчетено обстоятелството, че политиката за сигурност във всяка държава следва да бъде насочена към повишаване на усещането за сигурност сред гражданите, чрез създаване на необходимите условия и предпоставки за гарантиране на националните интереси, ограничаване на въздействието от рисковете и заплахите и оптималното разпределяне на ресурсите.

- ***ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО***

Дисертационният труд е в обем от 251 стандартни страници, в структурно отношение съдържа уводна част (въведение), 5 (пет) самостоятелни глави, заключение и библиографска справка на използвани източници.

Дисертационният труд е богато онагледен с 9 таблици и 10 изображения и 98 графики.

Библиографията се състои от общо 156 източника, включващи монографични трудове, научни статии и нормативни актове. Впечатление прави богатия набор от заглавия и източници.

Сред източниците на позоваване от дисертанта, могат да бъдат открити нормативни вътрешноправни и международноправни актове, както и научни и литературни източници.

Въз основа на анализа на литературните източници по темата в съответствие с формулираните цели и задачи на научно изследване, дисертанта задълбочено изследва и умело представя резултати от интердисциплинарен подход, съпоставящ теоретични положения с конкретни данни, които определят финансите на страната.

Фактът, че членството в Европейския съюз оказва изключително значимо влияние върху финансовото състояние на Полша, като част от аспектите на влияние са подробно представени от дисертанта в научната разработка.

Авторът споделя виждането, че несъмнено присъединяването на Република Полша към ЕС оказва значително влияние върху формирането на финансовата политика в страната. Обратно на това, аргументира тезата, че поради широко разпространено незачитане на правителството на страната и несподеляне на принципите в политиката на ЕС, това оказва пряко влияние върху финансовата стабилност на Полша.

При изследване и анализ на нивото на финансова стабилност в Полша, на фона на целта на ЕС, според автора следва да се вземат предвид аспекти като: Обменен курс за евро директно с националната валута; Нива на средни обменни курсове; Оценка на съхранението на продукт; Размер на плащания и осигуряване на енергия.

Използваните методи при разработване на дисертационния труд са прецизно подбрани и правилно използвани. Методите на изследване взаимно се допълват, което позволява информацията да бъде многостранно оценена.

В рамките на дисертационния труд е реализирано изследване и е разработен анализ, резултатите от който потвърждават, че стратегическата страна на сигурността е сложна, динамична и е свързана с трудно предвидими измерения. Влиянието върху средата за сигурност (както финансова, така и икономическа) има глобален, континентален и регионален характер, като едновременно с това факторите на влияние могат да бъдат външни или вътрешни по отношение на средата.

• *ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД*

Към дисертационния труд е изготвен и представен автореферат, който е с обем от 29 страници. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието ѝ.

Представено е кратко изложение на дисертационния труд, като е акцентирано главно върху постигнатите резултати, направените изводи и заключения.

Общата ми оценка за автореферата е, че той представя конкретно с необходимата яснота основните моменти от дисертационния труд.

- ***ПРИНОСИ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТКАТА ЗА НАУКАТА И ПРАКТИКАТА***

Представеният дисертационен труд на тема „Финансова безопасност в Република Полша (2015-2022)“, представлява цялостна научна разработка, посветена на значими аспекти на обществените и икономически отношения свързани с финансовата сигурност.

Съществен акцент е поставен върху анализ на данни във връзка с курса на еврото спрямо националните валути. Резултатите от проведен анализ показват, че през 2021 г. поляците са заплащали 4,57 злоти за 1 евро, а през март 2022 г. 1 евро струва 4,67 злоти. В резултат на това полската валута се обезцени с 2,19% спрямо 2021 г. Най-голямото процентно увеличение на обезценяването на злотата спрямо еврото е регистрирано през 2016 г. – увеличение от 4% спрямо 2015 г., докато обратното явление е обезценяването, т.е. укрепването на злотата се наблюдава през 2017 г. – спад от 2% в сравнение с 2016 г.

В теоретичен и емпиричен план, като част от изследването са представени данни от мониторинг на Комисията за финансов надзор в Република Полша върху банковия пазар, както и данни свързани реализирането контролни функции и правомощия върху застрахователния и пенсионния пазар.

Значимост и важност на изследването придава и реализирания анализ на законодателна дейност, свързан с транспониране и изпълнение на разпоредби на международното право, от страна на министъра на финансите, както и издаването на постановления и административни актове от Комисията за финансов надзор, в качеството на регулаторен орган.

- ***ПРЕЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МИНИМАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ***

От представената в рамките на конкурсната процедура документация е видно съответствие на реализираната от докторанта дейност по разработка на дисертационния труд и представената научна продукция съобразно критериите и минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на

науките“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.8. Икономика.

- **БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ**

Препоръчвам на дисертантката, с оглед значимостта и актуалността на разработената в дисертационния труд тема, в бъдеще да разшири обхвата на изследване, като проучи, анализира и представи възможни механизми и средства за оптимизиране на дейността по финансов надзор, в контекста на националната и международноправна регулаторна рамка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките“, съгласно изискванията на ЗРАСРБ, и на Правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка на посочените по-горе приноси в представения дисертационен труд, **давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждане на научна степен „Доктор на науките“ на д-р Йоланта Пуач-Олшевска в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3. 8. Икономика.**

12.04.2023 г.

Рецензент:

(п)

Проф. д.н. Мариела Деливерска